

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะกรรมการประเมินศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยจะนำเสนอสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ (มคอ.1)

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

ตอนที่ 3 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

รายละเอียดของแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ (มคอ.1)

1.1 ความเป็นมาของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี (มคอ.1)

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อสร้างมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบ การประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก จึงได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเพื่อเป็นการประกัน คุณภาพของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชา รวมทั้งเพื่อใช้เป็นหลักในการจัดทำ มาตรฐานด้านต่างๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมี คุณภาพ

เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุง หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มี คุณภาพและเพื่อประโยชน์ต่อการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา

มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดและต้องครอบคลุมอย่าง น้อย 5 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

(2) ด้านความรู้

(3) ด้านทักษะทางปัญญา

(4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

(5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 มาตรฐานคุณวุฒิศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2552

มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา หมายถึงกรอบที่กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตในแต่ละระดับการศึกษาของสาขา/สาขาวิชาหนึ่งซึ่งจะกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตในสาขา/สาขาวิชา ปริญญา และองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาเท่าที่จำเป็นจะต้องมีในหลักสูตรสาขา/สาขาวิชา และระดับคุณวุฒินั้นๆ เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒิเดียวกันจะมีผลการเรียนรู้ไม่น้อยกว่าที่กำหนด ในขณะเดียวกัน มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาจะเปิดกว้างและส่งเสริมให้สถาบันต่างๆ มีโอกาสบรรจุเนื้อหาวิชาในส่วนที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระ เหมาะสม และตรงกับความต้องการหรือเอกลักษณ์ของแต่ละสถาบัน ซึ่งจะทำให้สถาบันต่างๆ สามารถพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย แต่มีมาตรฐานผลการเรียนรู้ของหลักสูตรในสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒิเดียวกันที่เทียบเคียงได้

นอกจากนี้ มาตรฐานคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชายังได้กำหนดเงื่อนไข ข้อเสนอแนะ ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนที่สถาบันอุดมศึกษาต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้หลักประกันว่าหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนสามารถบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

มคอ.1 เป็นแบบที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดให้คณะผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

เมื่อคณะกรรมการการอุดมศึกษาเห็นชอบมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาใดก็ตามที่คณะผู้เชี่ยวชาญเสนอแล้ว จะเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการลงนามประกาศใช้เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้มาตรฐานคุณวุฒิดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรปรับปรุง ตามแบบ มคอ.2 รายละเอียดของหลักสูตร

จากประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2552 ว่าด้วยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2552 พบว่าสาขาคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย 5 สาขาวิชาคือ วิทยาการคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมซอฟต์แวร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โดยมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์จะเน้นองค์ความรู้เป็นหลัก ส่วนชื่อปริญญาอาจแตกต่างกันในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ตามวิชาการและวิชาชีพ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา พ.ศ. ๒๕๕๙

ลักษณะของสาขา/สาขาวิชา สาขาคอมพิวเตอร์เป็นศาสตร์ที่มีความหลากหลายและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครอบคลุมทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติตั้งแต่ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เครือข่าย ข้อมูล และบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งต้องประสมประสานศาสตร์ต่าง ๆ เริ่มจากศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ/หรือวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อให้มีหลักการและกรอบปฏิบัติในการพัฒนาคอมพิวเตอร์ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาด้านต่าง ๆ หลักสูตรสาขาคอมพิวเตอร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยมีความหลากหลาย จากรายงานโครงการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานกลางสาขาคอมพิวเตอร์ระดับปริญญาตรี ระยะที่ ๑ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สามารถนำมาประยุกต์และจำแนกสาขาคอมพิวเตอร์ออกเป็น ๕ สาขาวิชาหลัก ๆ คือ สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ หรือ วิทยาศาสตร์

คอมพิวเตอร์ (Computer Science: CS) สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (Computer Engineering: CE) สาขาวิชาวิศวกรรมซอฟต์แวร์ (Software Engineering: SE) สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) หรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Technology and Communication: ICT) และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ (Business Computer: BC) หรือ ระบบสารสนเทศ (Information System: IS)

แนวทางในการจัดขอบเขตองค์ความรู้ของสาขาคอมพิวเตอร์จะพิจารณามุมมองหลายมิติเพื่อความครบถ้วนทั้งด้านทฤษฎีและการประยุกต์ โดยสามารถนำเสนอกรอบการจัดขอบเขตองค์ความรู้ของสาขาคอมพิวเตอร์ออกเป็น ๕ ด้านหลัก คือ ประเด็นด้านองค์การและระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีเพื่องานประยุกต์ เทคโนโลยีและวิธีการทางซอฟต์แวร์ โครงสร้างพื้นฐานของระบบ และฮาร์ดแวร์และสถาปัตยกรรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสากลตาม The Association for Computing (ACM), The Association for Information Systems (AIS) และ The Institute of Electrical and Electronics Engineer - Computer Society (IEEE-CS) ขอบเขตองค์ความรู้ของสาขาคอมพิวเตอร์ ทั้ง ๕ สาขาวิชา

1.3 โครงสร้างหลักสูตรสาขาคอมพิวเตอร์

โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดเลือกเสรี และ/หรือวิชาประสบการณ์สนาม โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดและหน่วยกิตรวมทั้งหลักสูตรเป็นไปตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

ในส่วนของหมวดวิชาเฉพาะ เนื่องจากสาขาคอมพิวเตอร์ครอบคลุมเนื้อหาหลากหลายทั้งด้านทฤษฎี-หลักการ-นวัตกรรม สู่การนำไปใช้งาน จึงกำหนดเป็นกลุ่มย่อย ดังนี้

1) วิชาแกน หมายถึง วิชาจำเป็นที่ต้องเรียนเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการเรียนวิชาเฉพาะด้าน

2) วิชาเฉพาะด้าน หมายถึง วิชาเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมองค์ความรู้ขั้นต่ำของสาขาคอมพิวเตอร์สามารถจำแนกเป็น 5 ด้าน คือ ประเด็นด้านองค์การและระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีเพื่องานประยุกต์ เทคโนโลยีและวิธีการทางซอฟต์แวร์ โครงสร้างพื้นฐานของระบบ และฮาร์ดแวร์และสถาปัตยกรรมคอมพิวเตอร์

3) วิชาเลือก หมายถึง วิชาเนื้อหาที่เพิ่มเติมจากวิชาเฉพาะด้าน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามลักษณะงานอาชีพที่ตนสนใจ

1.4 โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการและองค์ความรู้ในสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศตามประกาศของหลักสูตรคอมพิวเตอร์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของ IEEE และ ACM โดยมีองค์ประกอบและหน่วยกิตรวม ไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต ดังนี้

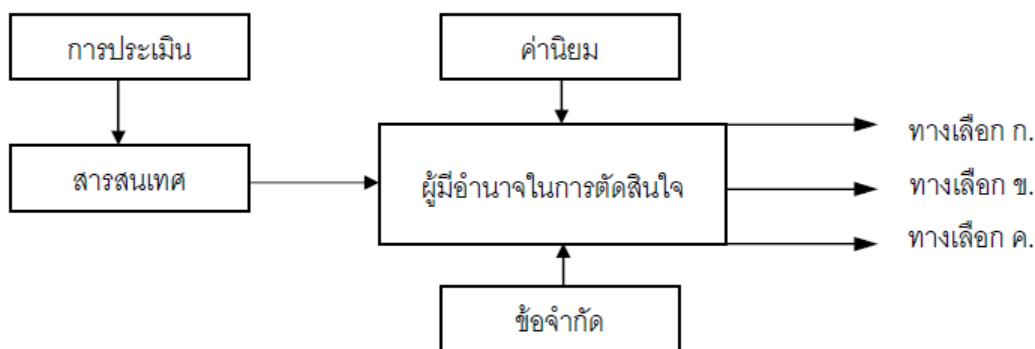
(1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต
(2) หมวดวิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต
(2.1) วิชาแกน	(ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต)
- คณิตศาสตร์	
- สถิติสำหรับนักเทคโนโลยี	
- พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ	
(2.2) วิชาเฉพาะด้าน	(ไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต)
กลุ่มประเด็นด้านองค์การและระบบสารสนเทศ	(ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต)
กลุ่มเทคโนโลยีเพื่องานประยุกต์	(ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต)
กลุ่มเทคโนโลยีและวิธีการทางซอฟต์แวร์	(ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต)
กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานของระบบ	(ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต)
(2.3) วิชาเลือก	
(3) หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
(4) วิชาประสบการณ์ภาคสนาม จะมีหรือไม่มีก็ได้ ถ้ามีและมีหน่วยกิตให้นับส่วนหนึ่งของหมวดวิชาเฉพาะ	
(4.1) ฝึกงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพคอมพิวเตอร์ (0-3 หน่วยกิต) หรือ	
(4.2) ทำสหกิจศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพคอมพิวเตอร์ (6-9 หน่วยกิต)	

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรที่จะนำเสนอนี้ ประกอบด้วย ความหมายของการประเมินหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร และหลักการประเมินหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมิน (evaluation) หมายถึง กระบวนการใช้ดุลยพินิจ (judgement) และ/หรือค่านิยมและข้อจำกัดต่างๆ ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การประเมิน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ (เชิงคุณค่า) เพื่อช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 นิยามของการประเมินเพื่อการตัดสินใจ

ที่มา : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541 : 21

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์การตัดสินใจหาทางเลือก ปรับปรุงข้อบกพร่องและวางรูปแบบกำหนดโครงสร้าง ตลอดจนการดำเนินการใช้หลักสูตร (Worthen and Sanders, 1973 : 209) ซึ่งสตัฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินหลักสูตร คือกระบวนการในการหาข้อมูลเก็บข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกอื่นที่ดีกว่าเดิม ส่วนครอนบาค (Cronbach) ให้ความหมายว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในเรื่องของโปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา (ทิตนา แคมมณี, 2537 : 135)

กล่าวโดยสรุป การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการแสวงหาและจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจคุณค่าและตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการคือ (ทิตนา แคมมณี, 2537 : 134)

2.2.1 เพื่อหาคูณค่าของหลักสูตรโดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่

2.2.2 เพื่อตัดสินใจว่า การวางแผนโครงสร้างและระบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตร เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่

2.2.3 เพื่อวัดผลดูว่า ผลผลิตคือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร

นอกจากจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรดังกล่าวอาจมีจุดมุ่งหมายเพิ่มเติมอีกดังนี้

1) เพื่อวินิจฉัยหาข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของหลักสูตรที่ถูกต้อง

2) เพื่อแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการดำเนินงานของหลักสูตร

3) เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2.3 ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในกระบวนการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตร ทั้งนี้เพราะการประเมินหลักสูตรจะก่อให้เกิดประโยชน์สำคัญๆ ในลักษณะต่อไปนี้

2.3.1 ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เกี่ยวกับหลักสูตร การใช้หลักสูตร และผลผลิตของหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาหลักสูตร

2.3.2 ทำให้ทราบว่า การบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด ซึ่งเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร

2.3.3 ช่วยให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรในแต่ละระดับ ทราบข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็งของการดำเนินงานตามหลักสูตรในแต่ละขั้นตอน มีโอกาสที่จะปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3.4 ช่วยให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรได้ทราบถึงความสำเร็จของหลักสูตรที่จัดทำขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงความคุ้มค่า คุณประโยชน์ที่เกิดขึ้น และช่วยให้ตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลว่าควรเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือพัฒนาหลักสูตรต่อไปอย่างไร

2.3.5 ข้อมูลผลการประเมินหลักสูตรที่ย้อนกลับ (feedback) ถึงผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรจะช่วยกระตุ้นเพิ่มพลังจูงใจในการเร่งรัด ปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.4 หลักการประเมินหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรมีหลักการ ดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์, 2522 : 10 ; อมรา รัตตากรและทัศนีย์ ประธาน, 2522 : 7)

2.4.1 กำหนดสิ่งที่จะประเมินให้ชัดเจนและวัดได้ การประเมินเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลอย่างมีระบบ เพื่อตัดสินใจคุณค่า จึงต้องกำหนดว่าตัดสินใจให้คุณค่าในเรื่องอะไรให้ชัดเจนแน่นอน ผู้ประเมินจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลตรงกับความต้องการที่จะประเมินจริงๆ ไม่เสียเวลาไปเก็บข้อมูลในเรื่องอื่นๆ ที่ผิดไปจากจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้ผู้ประเมินจะต้องคำนึงถึงเทคนิค วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริงของเรื่องนั้นๆ ให้มากที่สุด

2.4.2 วางแผนการประเมินให้รัดกุม สะดวก ประหยัด และเป็นไปได้ การประเมินเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ และทันเวลาที่ผู้ใช้ผลการประเมินต้องการ ผู้ประเมินจึงต้องวางแผนการเก็บข้อมูลให้รัดกุม จึงจะได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้

2.4.3 การเก็บข้อมูล ควรใช้เทคนิคหลายอย่าง เพื่อให้การประเมินมีความครอบคลุม สิ่งที่จะประเมิน

2.4.4 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ต้องสัมพันธ์กับสิ่งที่วัด และจุดประสงค์ของการประเมินความสำคัญของการประเมิน คือการกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจ เพราะเกณฑ์เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของ สิ่งที่ประเมิน และเป็นตัวบ่งทิศทาง หรือเป้าหมายของการประเมินในการวางแผนการประเมินผู้ประเมิน จึงต้องกำหนดเกณฑ์ในการประเมินให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายในการประเมินและเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.5 เลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพให้เหมาะสมกับ สิ่งที่จะประเมิน

2.4.6 ตระหนักถึงข้อจำกัดของเทคนิคการประเมินแต่ละอย่าง เทคนิคการประเมินมีหลายแบบ แต่ละแบบมีข้อจำกัดเฉพาะตัว ผู้ประเมินต้องรู้จักเลือกใช้เทคนิคการประเมินให้ตรงกับจุดมุ่งหมายและสภาพแวดล้อมของสิ่งที่ประเมิน

2.4.7 ปราศจากความลำเอียง

กล่าวโดยสรุปการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการหาข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการตัดสินใจคุณค่าและตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดูผลผลิต ตัดสินคุณค่า วินิจฉัยข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งหลักการประเมินหลักสูตรจะต้องมีการวางแผนการประเมิน กำหนดเกณฑ์การประเมิน เลือกใช้เครื่องมือและประเมินโดยปราศจากความลำเอียง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้นำมาเป็นหลักการสำคัญในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้

ตอนที่ 3 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

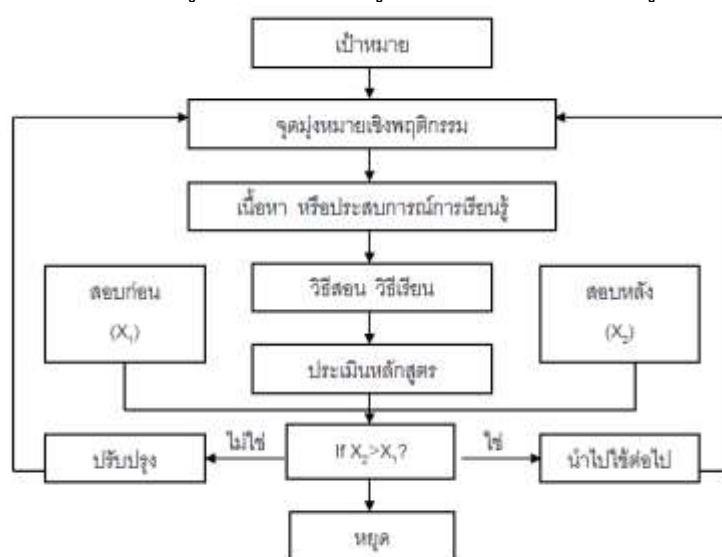
รูปแบบการประเมินหลักสูตร เป็นกรอบแนวคิดหรือแบบแผนในการประเมินหลักสูตรซึ่งมีนักประเมินได้เสนอรูปแบบการประเมินหลักสูตรไว้แตกต่างกัน ดังนี้

3.1 รูปแบบการประเมินของไทเลอร์

แนวคิดเบื้องต้นในการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) ก็คือ การคำนึงถึงองค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันคือจุดมุ่งหมายของการศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ จากแนวความคิดนี้จะเห็นได้ว่าหลักสูตรใดๆ จะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นดูได้จาก ผลผลิตของหลักสูตรว่า ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในตอนแรกหรือไม่เพียงใด แนวความคิดนี้บางคนเรียกว่า “รูปแบบที่ยึดความสำเร็จของเป้าหมายหลัก” (Goal Attainment Model) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายทางการประเมินที่สำคัญ 2 ประการคือ (ส.วาสนา ปรวาลพฤกษ์, 2544 : 99-100)

3.1.1 เพื่อตัดสินว่าเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบความสำเร็จก็เก็บไว้ใช้ ส่วนใดที่ไม่ประสบความสำเร็จก็ทำการปรับปรุงแก้ไขหรือตัดทิ้ง

3.1.2 เพื่อประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษา ในอันที่จะช่วยให้เข้าใจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาได้ และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการที่จะปรับปรุงนโยบายทางการศึกษา ที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วยได้ตามแนวคิดของไทยเลอร์นี้ถือว่า การประเมินหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเสนอเป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทยเลอร์
ที่มา : ส.วาสนา ประवालพฤษ์, 2544 : 102

3.2 รูปแบบการประเมินของครอนบาค

การประเมินตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach) คือการรวบรวมข้อมูลและใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยที่โครงการทางการศึกษามีขอบเขตครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ทางการศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นสื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรหรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน การประเมินจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหลายเรื่องด้วยกัน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลหลายๆ ด้าน การประเมินจึงประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ หลายขั้นตอน และใช้เทคนิควิธีที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการประเมินหลักสูตรจึงไม่ควรใช้การสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแต่เพียงอย่างเดียว ครอนบาค จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินไว้ 3 ประการคือ (Worthen and Sanders, 1973 : 44)

3.2.1 เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา (course improvement) โดยการตัดสินว่าสื่อการเรียนการสอนอะไรหรือวิธีการสอนใดที่ให้ผลเป็นที่น่าพอใจ และมีสิ่งใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

3.2.2 เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคล (decision about individual) โดยการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อการวางแผนการสอน พิจารณาคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อการคัดเลือก และการจัดกลุ่ม และการหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2.3 เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีในการบริหาร (administrative regulation) โดยการพิจารณาว่าระบบการบริหารของสถานศึกษาที่เป็นอยู่นั้นดี หรือไม่ อย่างไร ครูแต่ละคนมีคุณภาพหรือประสิทธิภาพเพียงไร

สำหรับแนวทางการประเมินนั้น ครอนบาคได้เสนอให้ทำการประเมิน 4 ด้านคือ (Worthen and Sanders, 1973 : 43-49; ส.วาสนา ประมวลพฤษภาคม, 2544 : 122-123)

1) การศึกษากระบวนการ (Process studies) เป็นการศึกษา หรือประเมิน เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้การสอนในชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนา โปรแกรมการเรียนการสอน วิธีการดำเนินการโดยการเก็บข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ส่วนนี้มุ่งเน้นการประเมินความก้าวหน้าของหลักสูตรซึ่งกำลังดำเนินการใช้หลักสูตรอยู่

2) การวัดความสามารถทั่วไป (proficiency measures) เป็นการประเมิน ความสามารถของนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ครอนบาคให้ความสำคัญกับคะแนนรายข้อ มากกว่าคะแนนรวม เพราะคะแนนรวมจะบอกถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตร แต่ไม่ให้สารสนเทศที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร การวัดความสามารถควรวัดทุกด้าน ไม่ควร จำกัดอยู่เฉพาะวัตถุประสงค์เท่านั้น

3) การวัดเจตคติ (attitude measures) เจตคติเป็นผลส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดก็จะมี ความสนใจและอยากทำ สิ่งนั้นๆ การวัดเจตคติสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ผลของ แบบสอบถามควรดูรายละเอียดของกลุ่มที่ตอบแทนที่จะดูผลรายละเอียดของแต่ละบุคคล

4) การติดตามผล (follow-up studies) เป็นการประเมินคุณภาพของหลักสูตรโดย ดูผลของหลักสูตรในภาพรวมมากกว่าการที่จะเปรียบเทียบหลักสูตรต่างๆ ระหว่างกัน รูปแบบการ ติดตามผลอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น ศึกษาว่านักศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในระดับอุดมศึกษานั้น ตอนเรียนเขามีการเรียนอย่างไร หรือดูผลการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ อาจศึกษาความก้าวหน้า ของวิชาชีพหรือความก้าวหน้าทางการศึกษาในระยะยาว ผลที่ได้จากการศึกษาจะมีประโยชน์ในการ วางแผนหลักสูตรใหม่ต่อไป

3.3 รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน

ไมเคิล สคริฟเวน (Micheal Scriven) เป็นนักคิด นักปรัชญาที่สำคัญคนหนึ่งของวงการ ประเมินที่ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจคุณค่า (value judgment) ซึ่งได้เสนอแนวความคิดว่าสิ่งที่นัก ประเมินต้องทำ คือ ให้ข้อสรุปเชิงประเมิน (evaluation conclusion) และนักประเมินต้องมีบทบาท 3 ประการ คือ การให้เป็นผู้ตัดสินใจคุณค่า การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำการประเมิน และ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการ (ส.วาสนา ประมวลพฤษภาคม, 2544 : 140) จากการพิจารณา จุดเน้นในการประเมินของสคริฟเวน จะเห็นว่าได้เน้นการประเมินอยู่ 4 ลักษณะ (บุญส่ง นิลแก้ว, 2530:5)

3.3.1 การประเมินย่อย (formative evaluation) เป็นการประเมินที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการหรือหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

3.3.2 การประเมินรวม หรือประเมินรวบยอด (summative evaluation) เป็นการประเมินสรุปผลของหลักสูตร ซึ่งจะดำเนินการเมื่อสิ้นสุดกระบวนการใช้หลักสูตรแล้ว เพื่อเป็นการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ตลอดจนการหาจุดเด่นหรือจุดบกพร่องของหลักสูตรที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อการนำไปใช้กับหลักสูตรอื่นต่อไป

3.3.3 การประเมินภายใน (intrinsic evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งต่างๆ ภายในตัวของมันเอง เช่น การประเมินเนื้อหา จุดมุ่งหมาย กระบวนการให้คะแนน เจตคติของครู

3.3.4 การประเมินผลสำเร็จ (pay – off evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากสิ่งต่างๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ใช้ในการดำเนินการหลักสูตร เช่น การประเมินผลที่เกิดจากการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน หรือผลที่เกิดขึ้นกับครู ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง เป็นต้น

การประเมินตามแนวคิดของสคริพเวน 4 ลักษณะ ดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของการประเมินเพื่อการตัดสินใจ 4 ประการดังนี้

ตารางที่ 2.1 ลักษณะการประเมินตามแนวคิดของสคริพเวน

ลักษณะการประเมิน	การประเมินภายใน	การประเมินผลสำเร็จ
การประเมินย่อย	ตัดสินความสมบูรณ์ของเนื้อหา (เช่น โครงสร้าง ลำดับของเนื้อหา)	ตัดสินผลที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ
การประเมินรวม	ตัดสินขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ	ตัดสินขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้สคริพเวน ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากหลักสูตร (all relevant effect) ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นทั้งที่ได้คาดหวังจะให้เกิดและผลที่มีได้คาดหวังไว้ ทั้งนี้เป็นผลที่เกิดขึ้นจริงๆ จากการดำเนินการหลักสูตรซึ่งอาจเป็นผลในทางที่ดีพึงปรารถนาและไม่ดีที่ไม่พึงปรารถนาก็ได้ การประเมินหลักสูตรในลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่าการประเมินที่ไม่ยึดเฉพาะวัตถุประสงค์ (goal-free evaluation) ดังนั้นในการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของสคริพเวน นอกจากจะต้องประเมินผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์แล้วจะต้องประเมินผลที่เกิดขึ้นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอีกด้วย

3.4 รูปแบบการประเมินของสเตก

โรเบิร์ต อี สเตก (Robert E. Stake) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตรในรูปแบบการประเมินความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยให้ความหมายของการ

ประเมินไว้ว่าเป็นการบรรยาย และตัดสินคุณค่าโปรแกรมการศึกษา การประเมินผลหลักสูตรของสเตก จำเป็นต้องมีข้อมูล 2 ประเภท คือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสิน (Popham. 1975:31) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย ประกอบด้วยข้อมูล 2 ประเภท คือ

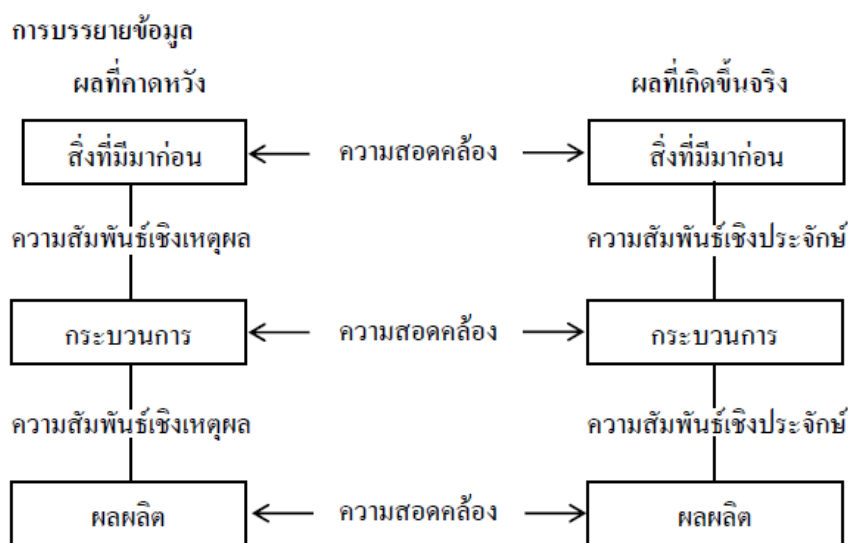
3.4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวัง หรือเป้าหมาย เป็นส่วนที่กล่าวถึงความคาดหวัง หรือความต้องการขอหลักสูตรว่าต้องการให้เกิดอะไรขึ้นบ้าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) การคาดหวังเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่ก่อน เป็นการประเมินสิ่งที่มีอยู่ก่อนที่จะมีการดำเนินการใช้หลักสูตรหรือก่อนการเรียนการสอน เช่น ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของผู้สอน ลักษณะเนื้อหา อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ การจัดระบบบริหาร เป็นต้น

2) การคาดหวังเกี่ยวกับกระบวนการหรือการปฏิบัติ หมายถึง การประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน เป็นต้น

3) การคาดหวังเกี่ยวกับผลผลิตที่จะเกิดขึ้น หมายถึง การประเมินความสามารถด้านต่างๆ ของผู้เรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ ผลที่มีต่อผู้บริหาร ครูและสถาบัน เป็นต้น

3.4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง การเก็บข้อมูลก็ต้องเก็บรวม 3 ด้านเช่นเดียวกับการคาดหวังคือ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านสิ่งที่มีอยู่ก่อน ด้านกระบวนการหรือการปฏิบัติและด้านการผลิตการบรรยายสิ่งที่ประเมินปรากฏดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 การบรรยายสิ่งที่ประเมินตามรูปแบบการประเมินของสเตก

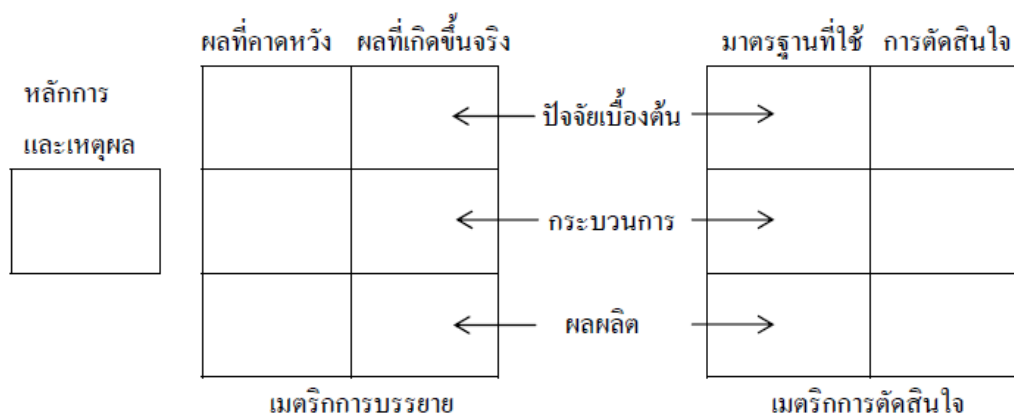
ที่มา : Worthen and Sanders, 1973 : 118

ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสิน เนื่องจากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงนั้น มิได้บ่งบอกถึงความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรง เพียงแต่ทำให้เราทราบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่เท่านั้น จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจมาช่วยในการตัดสินว่า หลักสูตรประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด โดยอาศัยเกณฑ์ 2 ชนิด คือ ((Worthen and Sander, 1973 : 113 - 125)

1. เกณฑ์สัมบูรณ์ เป็นเกณฑ์ที่เราตั้งไว้ โดยอาจกำหนดมาจากทฤษฎี หลักการหรือการวิจัย และเอกสารอ้างอิง

2. เกณฑ์สัมพัทธ์ เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมกลุ่ม หรือยึดเอาลักษณะของโปรแกรมใด โปรแกรมหนึ่งมาเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา 3 ชนิดนี้ ผู้ประเมินจะต้องแยกเป็นสี่ประเภท คือผลที่คาดหวังผลที่เกิดขึ้นจริง มาตรฐานที่ใช้ประเมินและการตัดสินใจ รูปแบบการประเมินของสเติกเสนอไว้ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ประเมินตามรูปแบบการประเมินของสเติก
ที่มา : Worthen and Sanders, 1973 : 113

รายละเอียดของการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ประเมินตามรูปแบบของการประเมินของสเติกมีดังนี้

1. **หลักการและเหตุผล** เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโปรแกรม ซึ่งอาจจะเขียนหรือไม่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ หลักการและเหตุผลนี้ เป็นพื้นฐานในการกำหนดสิ่งที่คาดหวัง

2. **เมตริกการบรรยาย** คือ ส่วนที่ใช้บรรยายภาพรวมของข้อมูลที่ได้จากการประเมินเมตริกนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ผลที่คาดหวัง และผลที่เกิดขึ้นจริงเมื่อพิจารณาทั้งสองแนวแล้วพบว่ามีความสัมพันธ์กันในแนวตั้ง และมีความสอดคล้องกันในแนวนอน แสดงว่าหลักสูตรนั้นสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **เมตริกการตัดสินใจ** เป็นส่วนของการตัดสินใจคุณค่า หรือคุณค่าของโปรแกรมคือการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1) **มาตรฐานที่ใช้** ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าโปรแกรมการศึกษาที่ประเมินมีคุณภาพหรือบรรลุเป้าหมายหรือไม่ โดยอาศัยมาตรฐานที่กำหนดไว้ อาจจะเป็นมาตรฐานสัมบูรณ์ หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ก็ได้

2) **การตัดสินใจ** เป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่าโปรแกรมทางการศึกษามีคุณภาพเพียงใดมีข้อดีข้อเสียอย่างไรบ้าง โดยอาศัยการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้กับมาตรฐาน การเปรียบเทียบอาจจะใช้การเปรียบเทียบสัมบูรณ์หรือการเปรียบเทียบสัมพัทธ์ก็ได้

3.5 รูปแบบการประเมินของของสตฟเฟิลบีม

ดาเนียล แอล สตฟเฟิลบีม เสนอแนวคิดในการประเมินเพื่อการตัดสินใจ 4 ประการ คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (implementing decisions) และการตัดสินใจเมื่อสิ้นสุดโครงการ (recycling decisions) การประเมินที่จะนำไปสู่การตัดสินใจทั้ง 4 ประการนั้น สตฟเฟิลบีมได้เสนอแนวคิดว่าควรประเมินองค์ประกอบ 4 ด้านคือ (Worthen and Sanders, 1973 : 128-150)

3.5.1 การประเมินบริบท (context evaluation) เป็นการประเมินสิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตร เช่น นโยบาย กฎหมาย แผนพัฒนา ความต้องการ เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดหลักการและเหตุผลสำหรับใช้ในการตั้งจุดหมาย วิธีการประเมินทำโดยการบรรยายบริบทเปรียบเทียบกับตัวป้อนและผลที่ได้รับจริงๆ กับสิ่งที่คาดหวังไว้ โดยการเปรียบเทียบเชิงระบบที่เกิดขึ้นจริงซึ่งที่เป็นไปได้ของความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นจริงกับสิ่งที่คาดหวัง

3.5.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (input evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อตัดสินใจว่าหน่วยงานมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด ยุทธวิธีที่ใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นอย่างไร การดำเนินตามหลักสูตรหรือจะได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งใดบ้าง อันจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกแนวทางการใช้หลักสูตร ให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่

3.5.3 การประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของการใช้หลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานของหลักสูตร ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจ ปรับปรุงแผนการใช้หลักสูตร ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

3.5.4 การประเมินผลผลิต (product evaluation) เมื่อการใช้หลักสูตรจบสิ้นลงหรือครบวงจร รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่า ควรจะดำเนินการต่อไปอย่างไร จะล้มเลิกหรือปรับปรุงจุดใด

จากแนวคิดในการประเมินองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านดังกล่าว จึงเรียกแนวคิดในการประเมินนี้ว่ารูปแบบการประเมินซีป (CIPP Model) ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการประเมินเขียนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินและการตัดสินใจได้ดังภาพที่ 2.5

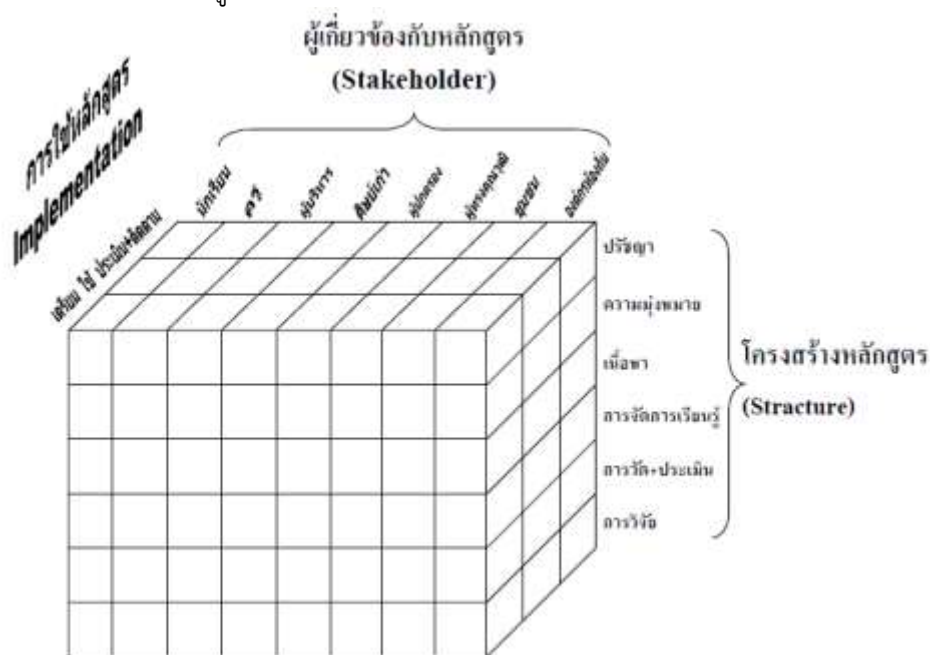
	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง
เป้าหมาย	การตัดสินใจในการวางแผน ถูกสนับสนุน โดย การประเมินบริบท	การตัดสินใจในความสำเร็จ ถูกสนับสนุน โดย การประเมินผลผลิต
วิธีการ	การตัดสินใจในการออกแบบ ดำเนินการหรือ โครงสร้าง ถูกสนับสนุน โดย การประเมินปัจจัยนำเข้า	การตัดสินใจในการใช้วิธีการ ดำเนินการ ถูกสนับสนุน โดย การประเมินกระบวนการ

ภาพที่ 2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินและตัดสินใจ

ที่มา : Worthen and Sanders, 1973 : 135

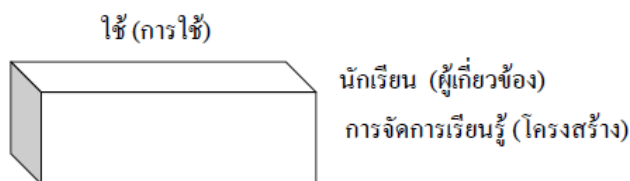
3.6 รูปแบบการประเมินผลของสมบรูณ์ ชิตพงศ์

สมบรูณ์ ชิตพงศ์ (2546 : 1 – 4) ได้เสนอรูปแบบการประเมิน ซึ่งมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียม ขั้นใช้ และขั้นประเมินติดตามผล โดยใช้ข้อมูลผลการใช้หลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับการใช้หลักสูตร ซึ่งได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ตลอดจนผู้ใช้ผลผลิตของหลักสูตรได้แก่ หน่วยงาน องค์กร ชุมชน เป็นต้นซึ่งข้อมูลจากผลการใช้หลักสูตรจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังกล่าว ทำให้ได้ข้อมูลในอันที่จะนำไปสู่การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรในทุกๆ ส่วน คือ ปรัชญา ความมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดการเรียนรู้ การวัด-ประเมิน การวิจัย ดังรูปแบบในการประเมิน ดังภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 รูปแบบการประเมินของสมบรูณ์ ชิตพงศ์
ที่มา : สมบรูณ์ ชิตพงศ์, 2546 : 2

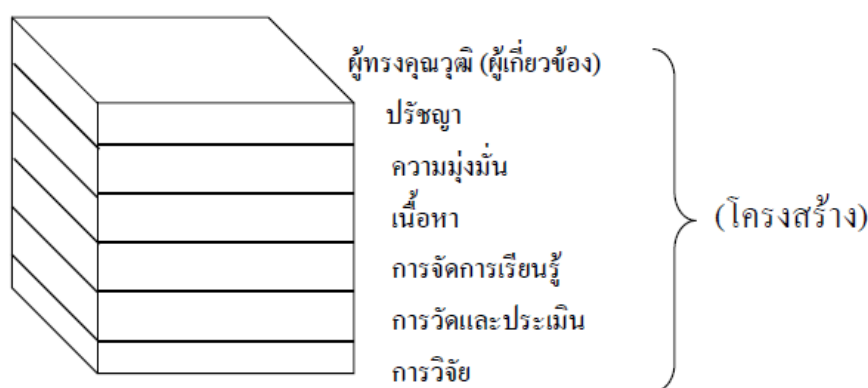
การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบนี้ สามารถดำเนินการประเมินได้ทั้งระบบ (macro) หรือ เฉพาะในแต่ละส่วนย่อย (micro) เพื่อการพัฒนาเฉพาะส่วนนั้นๆ ดัง micro model ที่ต้องการประเมิน เฉพาะส่วน เช่น ประเมินขั้นใช้ – การจัดการเรียนรู้ – นักเรียน ดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 การประเมินการใช้หลักสูตร (การใช้)
ที่มา : สมบรูณ์ ชิตพงศ์, 2546 : 2

หรือถ้าต้องการประเมินทุกส่วนของโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนใช้หลักสูตรอันเป็นการเตรียมก่อนใช้เป็น micro model เตรียม – ผู้ทรงคุณวุฒิ – โครงสร้างหลักสูตร ดังภาพที่ 2.8

เตรียม (การใช้)

ภาพที่ 2.8 การประเมินการใช้หลักสูตร (การเตรียม)

ที่มา : สมบูรณ์ ชิตพงศ์, 2546 : 3

ในการประเมินหลักสูตรจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในการประเมินอย่างรอบคอบโดยตั้งเป้าหมายในการประเมินในส่วนที่เป็น micro model ให้ได้ครบในทุกส่วน จนทำให้สามารถลงสรุปผลการประเมินทั้งระบบ (macro model) ได้

จากรูปแบบหรือแนวคิดในการประเมินดังกล่าวข้างต้นสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. แนวคิดในการประเมินของรูปแบบต่างๆ ให้ความสนใจเกี่ยวกับการประเมินเพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมค่อนข้างน้อย
2. แนวคิดในการประเมินส่วนใหญ่มุ่งเน้นการประเมินในระยะของการนำหลักสูตรไปใช้หลังการใช้หลักสูตร(ผลผลิตหลักสูตร) ค่อนข้างละเลยการประเมินระยะก่อนการพัฒนาหลักสูตรหรือสิ่งที่มีมาก่อนการพัฒนาหลักสูตร คือความต้องการของสังคม ปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการหลักสูตร
3. การบริหารหลักสูตร การสนับสนุนส่งเสริมและการประสานงานในการดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งกลไกสำคัญที่จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลสำเร็จ ยังขาดความสนใจที่จะทำการประเมินจากแนวคิดต่างๆ
4. แนวทางในการประเมินของรูปแบบต่างๆ ค่อนข้างเสนอไว้อย่างกว้างๆ ยังไม่ได้มีการเสนอแนะวิธีดำเนินการและวิธีการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่จะประเมินให้ชัดเจน

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

4.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ประเสริฐ ศศิธรโรจนชัย (2540) ได้ประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสายวิชาคหกรรมศาสตร์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2534 สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรมอาหารสาขางานเฉพาะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ใช้รูปแบบประเมินชิป ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 249 คน เป็นนักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา อาจารย์ นายจ้าง ผู้ประเมิน นักศึกษา ฝึกงาน ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์สอนผู้สำเร็จการศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 8 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า

ด้านบริบท ความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องของรายวิชากับความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชามีความทันสมัยน่าสนใจ

ด้านปัจจัย บุคลากร สภาพแวดล้อมภายในวิทยาเขตฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สื่อและวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และงบประมาณมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางด้านกระบวนการ อาจารย์ที่มีการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านผลผลิต นักศึกษามีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก

สุภาพร แนวบุตร (2540) ประเมินหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 78 คน ผลการวิจัยพบว่าด้านบริบท วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และโครงสร้างของหลักสูตรด้านจำนวนหน่วยกิต มีความเหมาะสมในระดับมาก เนื้อหาของหลักสูตรส่วนใหญ่เห็นว่าควรปรับปรุง แต่มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในระดับมาก ส่วนปัจจัยเบื้องต้นอื่นๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีความเพียงพอ มีคุณภาพ และมีความสะดวกในการใช้บริการในระดับมากการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีความเหมาะสมในระดับมาก การบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับน้อย การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้งการวัดและการประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านผลผลิต พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติและความสามารถเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมาก

สุกัญญา พรหมเนรมิต (2540) ได้ประเมินหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล (ภาคพิเศษ) คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า

(1) การประเมินบริบท มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมไทย มีความสอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนการสอนมาก และสามารถนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไปปฏิบัติได้จริงอยู่ในระดับปานกลาง (2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น อัตราส่วนวุฒิการศึกษาของอาจารย์ 30 ผู้สอนในระดับปริญญาเอก : โท ในภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกลยังไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดและอาจารย์ ผู้สอนมีภาระงานสอนมาก (3) การประเมินกระบวนการ เนื้อหาวิชาของหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล (ภาคพิเศษ) มีความ

เพียงพอที่จะนำไปประกอบอาชีพ (4) การประเมินผลผลิต ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรภาคพิเศษ มีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน

อารีย์ เจริญทอง (2540) ได้ประเมินหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับพุทธศักราช 2536 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการวัดและประเมินผลเก็บรวบรวมข้อมูล กับผู้บริหาร 30 คน อาจารย์ผู้สอน 91 คน และนักศึกษา 454 คน ด้วยการสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่าด้าน จุดประสงค์รายวิชา โครงสร้าง และการจัดเนื้อหาวิชา อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสม นอกจากนี้อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องว่า ด้านการสอนมีความเหมาะสมดี การจัดบุคลากร และอาจารย์ผู้สอนตรงตามวุฒิการศึกษา ส่วนการจัดเอกสารประกอบการเรียน โสตทัศนูปกรณ์ และสถานที่ยังมีไม่เพียงพอ กับความต้องการ อาจารย์ผู้สอนเห็นว่า การวัด และการประเมินผลมีความเหมาะสม ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีปัญหาด้านหลักสูตร เกี่ยวกับจัดทำ จุดประสงค์รายวิชาอย่างเป็นทางการ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเฉพาะในด้านการจัดปัจจัยและสภาพต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยที่เอื้อและสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ยังไม่มีการวัดและการประเมินผลหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินเพื่อพัฒนางานศึกษาทั่วไปของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการดำเนินงานโครงการการศึกษาทั่วไป วิธีดำเนินการวิจัย คือ การศึกษาค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง การสอบถามและการประชุมระดมสมอง ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานมีความไม่แน่นอนมาตลอด ความเป็นผู้นำทางการศึกษาทั่วไปยังไม่เด่นชัด ยังเป็นตัวเชื่อมจุดมุ่งหมายทั้งมหาวิทยาลัยได้ไม่เต็มที่ การสนับสนุนการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ กิจกรรมเสริมหลักสูตรยังไม่สม่ำเสมอ หลากหลายและเพียงพอ ยังไม่ส่งเสริมและพัฒนารายวิชาที่หลากหลายและขาดการดูแลคุณภาพที่ชัดเจนและจริงจัง

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับชาติ (2545 : 270) ได้ประเมินคุณภาพ การศึกษาสถาบันราชภัฏทั้ง 41 แห่ง เพื่อประเมินระบบและกลไกการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถาบันราชภัฏ และตรวจสอบการประเมินตนเองของสถาบันราชภัฏใน 9 องค์ประกอบ ในส่วนขององค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับหลักสูตร 4 ตัวชี้วัด พบว่า

1. การสร้างหลักสูตร สถาบันราชภัฏส่วนใหญ่ดำเนินการได้ในระดับ 3 ได้แก่ สถาบันมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับปรัชญา มีระเบียบวิธี แนวปฏิบัติและดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามระเบียบ โดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามีส่วนร่วม
2. การปรับปรุงหลักสูตร สถาบันราชภัฏส่วนใหญ่ดำเนินการได้ในระดับ 3 ได้แก่สถาบันมี ผู้รับผิดชอบและมีการประเมินการใช้หลักสูตร รวมทั้งมีการปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาให้ทันสมัย
3. การบริหารหลักสูตร สถาบันราชภัฏส่วนใหญ่ดำเนินการได้ในระดับ 4 ได้แก่สถาบันมีคณะกรรมการบริหารหลักสูตร มีการประชุมสร้างความเข้าใจกับอาจารย์ผู้สอน โดยจัดทำแผนการเรียน ตลอดหลักสูตร และมีการจัดอาจารย์เข้าสอนตามวุฒิ ความรู้และหรือประสบการณ์

4. การติดตามและประเมินคุณภาพบัณฑิต สถาบันราชภัฏส่วนใหญ่ดำเนินการได้ระดับ 3 ได้แก่ สถาบันมีการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิต มีคณะกรรมการและแผนติดตามและประเมินคุณภาพบัณฑิต

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านจุดมุ่งหมาย การเรียนการสอน และการบริหารจัดการ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลจากนิสิตปัจจุบัน จำนวน 2,398 คน และอาจารย์ผู้สอนรายวิชาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 49 คน นอกจากนั้นยังจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) นิสิต บัณฑิต คณาจารย์และผู้บริหารและผู้ใช้บัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า ในจุดมุ่งหมายทั้ง 5 ข้อของการศึกษาทั่วไปนั้นมีเพียงข้อเดียวที่ประสบความสำเร็จมาก คือ ความรู้กว้าง นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ด้วยตนเองและส่วนรวม นอกนั้นประสบความสำเร็จปานกลาง การสอนก็ประสบความสำเร็จปานกลางและยังใช้การบรรยายเป็นหลัก ระบบที่ให้นิสิตเลือกอย่างอิสระไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะนิสิตจะเลือกลงทะเบียนในวิชาหลักๆ ไม่ก๊ววิชา ความพึงพอใจในการบริหารของนิสิตและอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาทั่วไประดับมหาวิทยาลัยและคณะยังไม่เชื่อมโยงกันมากพอ

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวโน้มของวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยซึ่งครอบคลุมประเด็นจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนการสอน การบริหาร และแนวโน้ม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร 35 แห่ง จำนวน 134 คน อาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 1,100 คน และนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 1,446 คน จากการวิเคราะห์เอกสารและการจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารอาจารย์และนิสิตนักศึกษายังมีความเข้าใจแตกต่างกันในเรื่องทางวิชาการศึกษาทั่วไปอยู่ แต่ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของวิชาการศึกษาทั่วไประหว่างผู้บริหารอาจารย์และนิสิตนักศึกษามีความชัดเจนขึ้นโดยเน้นการให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์กว้างขึ้น ส่วนเนื้อหาเน้นไปที่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แต่การสอนยังเน้นการบรรยายเป็นหลัก ส่วนในด้านการบริหารความพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และแนวโน้มต้องการให้มีการวิจัยค้นคว้า และพัฒนารายวิชาใหม่ๆ ขึ้น

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2549) ได้ทำวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ศึกษารูปแบบการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และเสนอนวัตกรรมและแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ในการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยโดยมีวิธีดำเนินการคือวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์หลักสูตร ศึกษากรณีตัวอย่างและการจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญของการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คือผู้บริหารคณาจารย์และผู้เรียนยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร การสอนเน้นการบรรยายเป็นส่วนใหญ่การบริหารจัดการยังไม่สนับสนุนหรือกระตุ้นการพัฒนาที่มีคุณภาพเพียงพอ สำหรับรูปแบบหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยไทยมี 2 รูปแบบหลักคือ เป็นแบบบังคับร่วม (Core Curriculum) คือการจัดรายวิชาให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันทั้งมหาวิทยาลัยและบังคับกระจาย (Distribution Requirements) การจัดรายวิชาให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้แล้วแต่คณะ และตัวผู้เรียนเองรูปแบบที่ 2 มีแนวโน้มมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดใน

ลักษณะที่บังคับร่วมบางรายวิชาและให้เลือกรายวิชา และนวัตกรรมที่พบคือมีรายวิชาบูรณาการที่มีการปฏิบัติมากขึ้นและมีความหลากหลายซึ่งแนวปฏิบัติที่ดีมี 7 ขั้นตอน สำคัญคือ 1) การมีจุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไปเฉพาะ 2) การพัฒนาหลักสูตรตามจุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไป 3) การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) การสำรวจปัญหาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ 5) มีการพัฒนาคณาจารย์อย่างต่อเนื่อง 6) มีกรรมการดูแลโดยเฉพาะและ 7) มีหน่วยงานติดตามดูแลวิชาศึกษาทั่วไปโดยตรง

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฮาสกิน, จูดีท เอ (Haskin , Judith A, 1998 : Abstract) ได้ประเมินหลักสูตรการเตรียมความพร้อมในการเป็นพยาบาลสำหรับนักศึกษาปริญญาโทสำหรับเข้าสู่ตำแหน่งการจากระบบในการรักษา ในปี 1990 โดยเก็บข้อมูลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 กลุ่มคือ ผู้สำเร็จการศึกษา คณาจารย์ และนายจ้างจากโรงเรียนพยาบาล 3 แห่งในท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนราษฎร์ ในช่วงปี 1991 – 1993 การศึกษาครั้งนี้ศึกษา 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการใช้แบบสอบถามผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ระยะที่ 2 เป็นการใช้โมเดลของกูบา (Guba) และ ลินคอล์น (Lincoln) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยการสังเกตโดยตรงจากการสนทนากลุ่ม ใช้สถิติ ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคล 3 กลุ่ม โดยใช้คำถาม 7 คำถาม สำหรับความพร้อมในการเตรียมตัวที่จะพบกับนายจ้างในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินตนเองสูงกว่า คณาจารย์และนายจ้างและบุคคลทั้ง สามกลุ่ม มีความเห็นเหมือนกันว่า หลักสูตรการเตรียมความพร้อมในการเป็นพยาบาลจะต้องมีระยะเวลาศึกษาที่ไม่ยาวเกินไป และต้องสอดคล้องกับความจำเป็นในการใช้งานในอนาคต

ไซโต เครจ (Saito, Craig, 2000) ได้ศึกษาความคาดหวังและความเป็นจริงของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา : การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาสำหรับการฝึกเป็นมืออาชีพ เนื่องจากมาจากแนวโน้มของคุณภาพและความพึงพอใจของลูกค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาและความเป็นมืออาชีพ การศึกษาแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนผู้มีบทบาทเป็นเจ้าของเงินเพื่อใช้จ่ายทางการศึกษาได้กลายเป็นรูปแบบทางการศึกษาเป็นสำคัญ ในทางกลับกัน คุณภาพของโปรแกรมนั้นจะต้องถูกจัดระบบใหม่ เพื่อให้มีการบริหารที่มากขึ้น คุณภาพและความพึงพอใจของลูกค้าถือเป็นส่วนสำคัญของการประเมินโปรแกรม ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ต้องการเปรียบเทียบความคาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งพบว่า นักศึกษาคาดหวังเกี่ยวกับงานของบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งอะไรที่นักศึกษาคาดหวังสิ่งที่เป็นจริงก็ควรจะเป็นเช่นนั้น เมื่อความคาดหวังเป็นไปได้นักศึกษาก็พึงพอใจต่อโปรแกรม คณะวิชา และโรงเรียน ซึ่งจะสอนให้นักศึกษามีความเป็นมืออาชีพ ส่วนในเรื่องประสบการณ์ของการเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิต นักศึกษามองว่ากระบวนการรับเข้าความสัมพันธ์ของนักศึกษากับคณะ และความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา รายวิชาในหลักสูตร ครูผู้สอนและการประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร พบว่างานวิจัยประเมินหลักสูตรส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) ซึ่งประกอบด้วยการประเมินบริบทที่เป็นความมุ่ง

หมายของหลักสูตร ปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินการใช้หลักสูตร กระบวนการดำเนินการใช้หลักสูตรและผลผลิตหรือผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ดังนั้นในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิบโดยมุ่งประเมินหลักสูตรทั้งระบบซึ่งประกอบด้วย การประเมินองค์ประกอบเบื้องต้นของหลักสูตร สภาพการดำเนินการใช้หลักสูตรและสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร